

Basistechnieken computergebruik

Grafische besturingssystemen worden voornamelijk met een muis bediend. Windows Vista is hierop geen uitzondering. Deze appendix bevat informatie die van pas komt wanneer u nog niet zo bekend bent met het werken met de computer. We kijken naar de verschillende muistechnieken en de functies van de linker- en rechtermuisknop. U leert hoe u met de muis vensters en menu's opent en weer sluit, hoe u programma's start en weer afsluit. Ook leert u omgaan met de knop Start en de taakbalk van Windows Vista.

U leert in dit hoofdstuk:

Het bewegen van de muis.

De verschillen tussen klikken, dubbelklikken, rechtsklikken, slepen en neerzetten.

Werken met het menu Start.

Werken met vensters: openen, sluiten, verplaatsen, van grootte veranderen.

Uit welke standaardelementen vensters zijn opgebouwd: de titelbalk, de menu-balk en de werkbalk.

Wat de verschillen zijn tussen gewone vensters en dialoogvensters.

Werken met de muis

Natuurlijk wordt er ook bij programma's onder Windows Vista nog veelvuldig gebruikgemaakt van het toetsenbord. Toch is de rol van het toetsenbord de laatste jaren sterk teruggedrongen door de opkomst van grafische besturingssystemen en het gebruik van de muis. De muis wordt voor twee dingen gebruikt:

- Ten eerste kunt u de muisaanwijzer (de muiscursor, of kortweg cursor; in de vorm van een aanwijspijl) over het scherm verplaatsen en verschillende elementen aanwijzen. Dit doet u door de muis over tafel te bewegen. Als u de muis van u af beweegt, gaat de pijl op het scherm naar boven en als u de muis naar het lichaam toe trekt, beweegt de pijl naar beneden. De muis naar links en rechts schuiven over tafel komt overeen met het naar links en rechts bewegen van de cursor op het scherm. Zo kunt u alle objecten op het scherm aanwijzen.
- Ten tweede kunt u met de muis opdrachten uitvoeren. Dit doet u door te klikken. Het klikken op een pictogram, een knop of een menu heeft telkens een andere uitwerking. Dit is natuurlijk afhankelijk van de functie van het desbetreffende onderdeel.

Andere muizen

Trackballs, touchpads, tekentabletten en joysticks werken op vergelijkbare wijze. Altijd correspondeert 'van je af bewegen' met een beweging omhoog van de muiscursor op het scherm en 'naar je toe bewegen' zorgt ervoor dat de muiswijzer op het scherm een beweging naar beneden maakt. In dit boek gaan we ervan uit dat u Windows Vista met een gewone muis bedient.

Objecten selecteren

U hebt inmiddels gemerkt dat we de term *objecten* in heel algemene zin gebruiken. Elk onderdeel van Windows is een object, elk bestand in een map is een object, de map zelf is een object enzovoort. Wanneer u in Windows iets met een object wilt doen (zoals een bestand afdrukken, een map openen, de computer beheren, een printer instellen), zult u het object in Windows-termen eerst moeten *selecteren*.

Afbeelding B.1 Het object Prullenbak niet en wel geselecteerd.

Een geselecteerd object herkent u aan de gekleurde of gearceerde achtergrond waardoor hij onderscheiden wordt van de overige objecten. Een object wordt geselecteerd door er één keer op te klikken met de linkermuisknop. Door op een ander object te klikken of door op een leeg stukje van het bureaublad te klikken wordt de selectie van het object weer opgeheven. De arcering verdwijnt dan.

Klikken

Een muis heeft minimaal twee knoppen, een linker- en een rechtermuisknop. Veel muizen zijn ook uitgerust met een draaiwielje tussen de twee knoppen. Hiermee kunt u bijvoorbeeld snel door een document bladeren of inzoomen op een tekening. Het wielje is zelfstandig te programmeren. In het dialoogvenster waarin de werking van de muis wordt ingesteld, is hiervoor een apart tabblad aanwezig (zie hoofdstuk 5).

Linkshandig, rechtshandig, onhandig

We gebruiken hier de termen linker- en rechtermuisknop zoals die gelden voor rechtshandigen. Met de linkermuisknop bedoelen we de knop waarop uw wijsvinger rust als u de muis met uw rechterhand bedient. De rechtermuisknop is dan de knop waarop uw middelvinger rust. Via het Configuratiescherm (zie hoofdstuk 5) kunt u eventueel de functies van linker- en rechtermuisknop omdraaien voor linkshandig gebruik.

In Windows Vista zijn vijf basishandelingen die u met de muis kunt uitvoeren te onderscheiden. De tabel geeft hiervan een overzicht. In de rest van het boek maken we gebruik van deze terminologie.

Handeling	Uitvoering
Klikken	Ook wel: 'enkelklikken'. Druk de linkermuisknop (met uw wijsvinger) in en laat deze direct weer los. Klikken wordt in Windows Vista gebruikt om een object te selecteren of een menu te openen.
Dubbelklikken	Klik twee keer snel achter elkaar met de linkermuisknop. Let erop dat u de muis niet verschuift tijdens het dubbelklikken, anders wordt de actie geïnterpreteerd als twee keer een enkele klik in plaats van één keer een dubbelklik. Dubbelklikken gebruikt u meestal om een object te openen.
Slepen	Klik op een object en houd nu de linkermuisknop ingedrukt. Als u nu de muis beweegt, sleept u het geselecteerde object naar een andere positie. Zo kunt u bijvoorbeeld een bestand naar de Prullenbak slepen als u het wilt verwijderen. Laat de linkermuisknop los om de sleepactie te voltooien. Slepen wordt ook gebruikt om de afmetingen van vensters te veranderen.

Rechtsklikken	Druk de rechtermuisknop (met uw middelvinger) in en laat deze direct weer los. Rechtsklikken wordt in Windows Vista gebruikt om een snelmenu op te roepen waarin verschillende – op dat moment van toepassing zijnde – opties worden vermeld. Dit heet ook wel een contextgevoelig menu. De rechtermuisknop is erg belangrijk in Windows Vista. Wanneer u wat meer gevorderd bent, zult u vaak het snelmenu van de rechtermuisknop gebruiken.
Rechtsslepen	Klik met de rechtermuisknop op een object en sleep het naar de gewenste positie. Loslaten van de rechtermuisknop voltooit deze actie. Rechtsslepen wordt bijvoorbeeld gebruikt om een snelkoppeling op het bureaublad aan te brengen of om bestanden te kopiëren tussen verschillende schijfstations.

Enkel en dubbel

Veel gebruikers raken in verwarring wanneer ze nu moeten dubbelklikken en wanneer een enkele klik volstaat. U kunt de volgende vuistregel hanteren:

- enkele klik: object selecteren
- dubbelklik: object openen

Let op: ook een menu of een knop is een object. U hoeft dus maar één keer op een menunaam te klikken om deze te selecteren. Het menu wordt vanzelf geopend. Ook hoeft u maar één keer op de knop **Start** te klikken om het menu **Start** te selecteren. Als er daarentegen een snelkoppeling op het bureaublad staat, moet u dubbelklikken om het item waar de snelkoppeling naar verwijst te openen (bijvoorbeeld een programma of de Prullenbak).

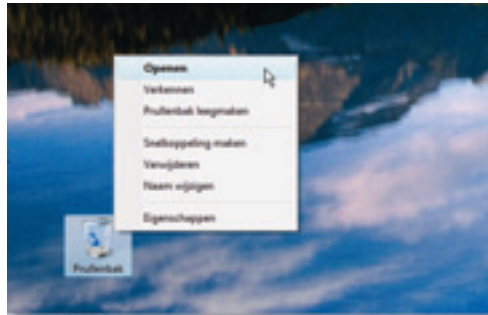

Eenvoudig oefenen met de muis

Doorloop de volgende stappen als u wat wilt oefenen met het klikken en slepen met de muis. Het is een basisoefening die verder geen gevolgen heeft voor de instellingen van de computer.

- 1** Na het aanzetten van de computer start Windows Vista met een leeg bureaublad, zoals in hoofdstuk 2 is te zien. Beweeg de muiswijzer naar het pictogram **Prullenbak** en klik op het pictogram om het te selecteren. Het pictogram ziet er nu zo uit als het rechterplaatje in de afbeelding hiervoor.
- 2** Klik op een leeg deel van het bureaublad. De selectie van de Prullenbak wordt opgeheven.
- 3** Druk de linkermuisknop in en houd de muisknop ingedrukt.
- 4** Sleep de Prullenbak over het bureaublad tot vlak boven de knop **Start**. Laat de linkermuisknop los. Tijdens het slepen wordt de Prullenbak lichtgrijs weergegeven.

- 5 Dubbelklik op de Prullenbak om deze te openen. Als er nog geen bestanden in de Prullenbak staan, blijft de bestandenlijst leeg.
- 6 Sluit het venster Prullenbak door op de rode knop Sluiten, geheel rechtsboven in het venster klikken. Dit is de knop met het kruisje. U keert terug naar een leeg bureaublad.
- 7 Klik nu met de rechtermuisknop op het pictogram **Prullenbak**. Zodra u de rechtermuisknop loslaat, verschijnt er een snelmenu met daarin onder meer de opties **Openen**, **Verkennen** en **Prullenbak leegmaken**. De volgende afbeelding laat dit zien.

Afbeelding B.2 Met de rechtermuisknop wordt het snelmenu voor een object geopend; hier dat voor de Prullenbak. Het snelmenu ziet er telkens anders uit, afhankelijk van de opties die voor dat object beschikbaar zijn.

De opties uit de afbeelding zijn ook bereikbaar via de optiebalk van het venster Prullenbak, maar via het snelmenu van de rechtermuisknop zijn ze (zoals de naam al zegt) sneller onder handbereik. Ook nu geldt weer: u mag zelf weten welke manier u gebruikt.

- 8 Sluit het snelmenu door ergens op een leeg deel van het bureaublad te klikken. Dit is de algemene wijze om menu's te sluiten die u bij nader inzien niet nodig hebt.

De vormen van de muiscursor

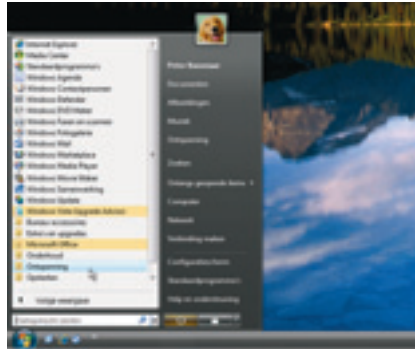
De vorm die de muiscursor aanneemt, is afhankelijk van de positie op het scherm en de actie die op dat moment wordt uitgevoerd. In de tabel ziet u de verschillende vormen die de muiscursor kan aannemen. Als de cursor een andere vorm heeft dan de normale naar linksboven wijzende pijl, dan weet u dat Windows op dat moment een bepaalde functie uitvoert of gereed is voor een speciale actie (bijvoorbeeld de afmetingen van een venster wijzigen of tekst invoeren in een tekstvak).

Vorm	Naam	Doel
	Selectiepijl	Dit is de standaardaanwijzer die gebruikt wordt om menuopties te selecteren en objecten op het scherm aan te wijzen.
	Pijl met vraagteken	Deze vorm krijgt de muiscursor als u hulp vraagt bij een bepaalde functie. U kunt het object waarover u hulp wilt, aanwijzen en éénmaal klikken om een geel vakje met een hulptekst te zien.
	Pijl met cirkel	Deze muiswijzer laat de gebruiker weten dat de geselecteerde optie een tijdje duurt om te voltooien. U kunt verder werken zodra het draaiende cirkeltje verdwenen is. Even geduld dus.
	Bezet	De draaiende cirkel geeft aan dat het systeem bezet is en tijdelijk niet kan worden gebruikt. Zodra de kritische bewerking is voltooid, krijgt de cursor een andere vorm (meestal de standaard-aanwijzer) en kan er verder worden gewerkt.
	Tekstselectie	Deze aanwijzer (een I-balkje) geeft aan dat er tekst ingevoerd of geselecteerd kan worden. Door met de muiswijzer in deze vorm over tekst te slepen wordt tekst geselecteerd. Ook in en boven tekstvakken waarin u een bestandsnaam of internetadres kunt invoeren, heeft de muiswijzer deze vorm.
	Formaatpijlen	Dit type muiswijzers wordt gebruikt om de afmetingen van een venster of paneel binnen een venster te wijzigen. Deze vorm verschijnt alleen als u de muiswijzer precies op de rand van het venster of het paneel plaatst. Dit is een precies werkje dat enige oefening vergt als u nog niet zo bedreven bent met de muis. In Windows Vista zijn de vensterranden gelukkig wat breder dan in eerdere versies van Windows, dus u hebt eerder 'beet'.
	Verplaatsen	Deze vorm krijgt de cursor als u een object (bijvoorbeeld een venster) in zijn geheel verplaatst over het scherm.
	Koppeling selecteren	Deze vorm (een wijzend handje) krijgt de cursor als u hem over een hypertextkoppeling beweegt. Dit betekent dat u op de koppeling (een tekst of een afbeelding) kunt klikken.
	Niet beschikbaar	Wanneer een bepaalde optie niet beschikbaar is of als u een ongeldige handeling wilt uitvoeren, krijgt de cursor deze vorm. De handeling wordt niet uitgevoerd als u de muisknop loslaat.

Het menu Start

In deze paragraaf werpen we een nadere blik op het menu **Start**. U zult inmiddels begrepen hebben dat het menu **Start** een belangrijke taak vervult bij het werken met Windows.

- 1 Het uitgangspunt is een leeg bureaublad. De knop **Start** heeft in Windows Vista niet meer letterlijk het opschrift **Start**, maar is de grote knop linksonder met het Windows-logo.
- 2 Klik op de knop **Start**. Het menu **Start** wordt geopend, zoals ook in de afbeelding is te zien. Het menu **Start** kan er bij u anders uitzien, de essentie zal echter hetzelfde zijn. De inhoud van het menu is op iedere computer anders, omdat andere programma's geïnstalleerd kunnen zijn.

Afbeelding B.3 Het menu Start van Windows Vista opent u met één klik.

- 3 Wijs de optie **Alle programma's** aan. Automatisch wordt na enige tijd een vervolgmenu ontrold. Als u het menu sneller wilt openen, klik er dan één keer op.
- 4 Kijk eens naar de verschillende standaardprogramma's die al in het menu **Start** aanwezig zijn. U hoeft nog nergens op te klikken.
- 5 Sluit het menu **Start** door op een leeg deel van het bureaublad te klikken. Ook hier geldt dat dit de algemene techniek is om een menu te sluiten waaruit u op dat moment geen optie nodig hebt.

Werken met vensters

We hebben al regelmatig aangestipt dat veel handelingen in Windows Vista plaatsvinden in vensters. Een venster is een afgebakend gebied van het scherm dat gewijd is aan één bepaalde taak. Elke open map en elk programma dat uitgevoerd wordt, beschikt over een eigen venster. Indien gewenst kunt u letterlijk tientallen vensters tegelijk openen. Dat dit de overzichtelijkheid echter niet ten goede komt, spreekt voor zich. Alle vensters kunnen elke positie op het scherm innemen, vergroot en verkleind worden enzovoort.

Typen vensters

Windows Vista kent verschillende typen vensters:

- **Gewone vensters** Dit zijn bijvoorbeeld de werkvensters van Internet Explorer, Microsoft Word of Kladblok.
- **Dialogvensters** Deze horen bij een bepaald programma of een bepaalde functie. Ze verwachten invoer van de gebruiker. Dit is bijvoorbeeld het dialoogvenster Datum en tijd instellen dat u hebt geopend door op het klokje te dubbelklikken. Ook bestanden openen en opslaan

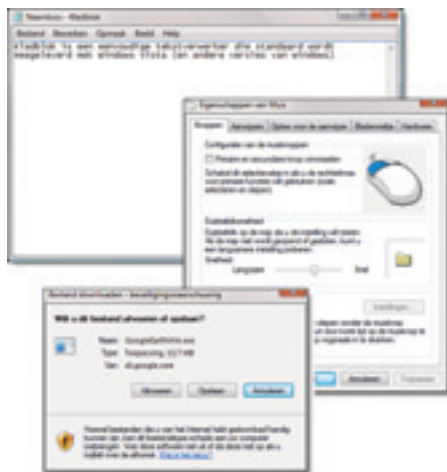
doet u via een dialoogvenster. Vaak moet een dialoogvenster eerst gesloten worden, voordat u verder kunt werken in het programma.

- **Waarschuwingvensters en informatievensters** Hierin wordt de gebruiker gewaarschuwd voor een bepaalde handeling of krijgt hij informatie over een handeling die hij heeft uitgevoerd. Vaak kunt u in een waarschuwingvenster geen keuzes maken, maar alleen maar met **OK** het venster sluiten. Probeer altijd de tekst in het waarschuwingvenster te lezen in plaats van het zo snel mogelijk dicht te klikken. Meestal staat er waardevolle informatie in of een verwijzing naar een manier waarop eventuele problemen kunnen worden opgelost.

Dialoogvensters en waarschuwingvensters verschillen in een aantal opzichten van gewone vensters, bijvoorbeeld:

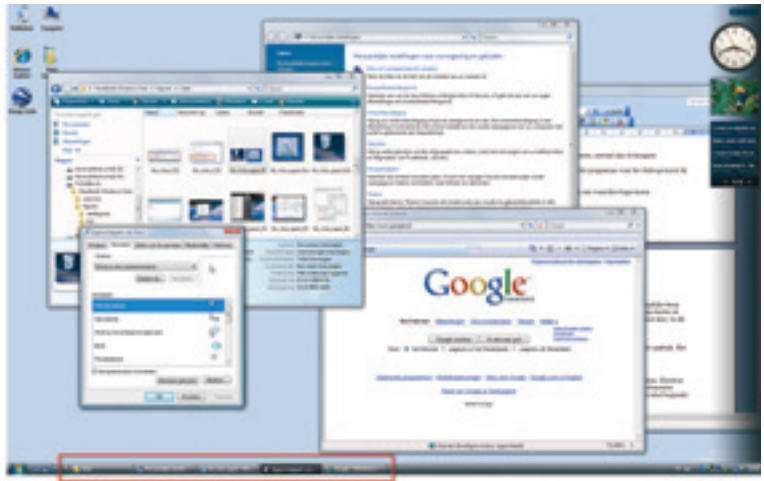
- U kunt de afmetingen van een dialoogvenster niet wijzigen.
- De knoppen rechtsboven in de titelbalk verschillen van andere vensters, meestal zijn de knoppen Minimaliseren en Maximaliseren niet beschikbaar.
- Doorgaans moet u een dialoogvenster eerst sluiten, voordat u met het programma waar het dialoogvenster bij hoort verder kunt werken.

Elk venster heeft bovendien een eigen knop in de taakbalk onder in het scherm. Als u op een dergelijke knop klikt, wordt dat venster het *actieve* venster. Dit geldt overigens alleen voor werkvensters. Dialoogvensters en waarschuwingvenster hebben vaak geen eigen knop (maar soms ook wel, dat kan best verwarrend zijn). In elk geval verdwijnt de knop altijd van de taakbalk zodra het venster wordt gesloten.

Afbeelding B.4 Een gewoon venster, een dialoogvenster en een waarschuwingvenster.

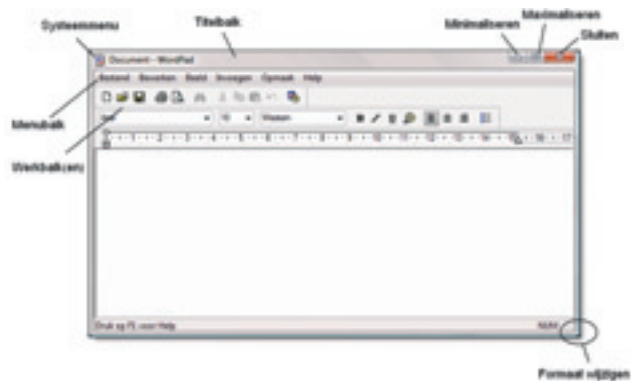

Afbeelding B.5 Er zijn vijf vensters geopend, dus zijn er ook vijf knoppen te zien in de taakbalk. Het actieve venster wordt aangegeven met een 'ingedrukte' knop.

Gemeenschappelijke kenmerken van vensters

Alle gewone vensters (of ook wel werkvensters) hebben een aantal gemeenschappelijke kenmerken. Hierdoor kunt u snel met vensters van allerlei verschillende toepassingen overweg als u eenmaal de basiselementen herkent. Laten we eens naar deze kenmerken kijken aan de hand van de volgende afbeelding. De tabel bespreekt de kenmerkende eigenschappen van het venster Document - WordPad uit de afbeelding.

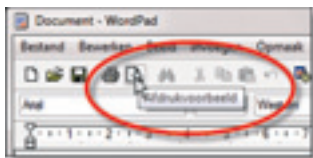
Afbeelding B.6 Elk venster heeft een aantal standaardelementen.

Naam	Beschrijving
Menubalk	De menubalk toont de lijst van beschikbare menu's in het venster of in het programma. Vrijwel elk werkvenster heeft een menubalk. De beschikbare opties in de menubalk hangen natuurlijk af van de mogelijkheden van het venster of het programma. Nieuwe, specifieke Windows Vista-vensters hebben overigens vaak geen traditioneel menu meer, maar een optiebalk met veelgebruikte knoppen.
Werkbalk	In een werkbalk zijn knoppen aanwezig met veelgebruikte handelingen. Dit heet in Windows Vista ook de optiebalk. Omdat de knoppen dan rechtstreeks zichtbaar zijn, hoeft u niet meer in het menu te zoeken naar de juiste opdracht.
Titelbalk	De titelbalk toont de titel van de actieve map of toepassing. Soms staat behalve de naam van het programma ook de naam van het actieve document in de titelbalk van bijvoorbeeld een tekstverwerker of tekenprogramma.
Minimaliseren	De knop Minimaliseren minimaliseert het venster tot een knop in de taakbalk. Het programma blijft actief, u kunt ondertussen een andere taak uitvoeren. Klik op de knop in de taakbalk om het venster weer terug te brengen in zijn vorige positie.
Maximaliseren	De knop Maximaliseren maximaliseert het venster tot de maximale schermgrootte. Het hele scherm wordt dus in beslag genomen door het desbetreffende venster. Alleen de taakbalk blijft zichtbaar om snel naar andere vensters te kunnen gaan. Eventuele vensters die zichtbaar zijn op het moment dat u op de knop Maximaliseren klikt, verdwijnen achter het huidige venster.
Sluiten	Met de knop Sluiten sluit u het venster. Het programma wordt beëindigd. Eventueel vraagt de toepassing of u geopende bestanden wilt opslaan.
Formaat wijzigen	Door met de muis in dit gebied te gaan staan kunt u het formaat van het venster aanpassen (alleen wanneer het venster niet beeldvullend is). Klik op de diagonale lijnen en sleep de vensterrand met ingedrukte linkermuisknop naar de gewenste positie. U kunt het venster in hoogte en breedte veranderen. Door met de muis precies op een zijrand te gaan staan kunt u het venster alleen breder/smaller of alleen hoger/lager maken.

Tool tips

Als u met de muiscursor even blijft hangen boven de diverse knoppen, toont Windows Vista vaak een klein geel vlakje met daarin een korte beschrijving van die knop. Dit staat ook wel bekend onder de naam tool tip. Het zijn handige kleine extra hulpjes.

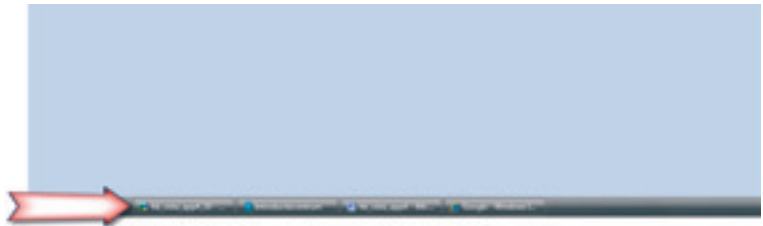
Afbeelding B.7 Blijf even met de muis boven een knop hangen, dan krijgt u in de vorm van een tool tip extra informatie.

Minimaliseren of sluiten?

Door op de knop met het liggende streepje te klikken kunt u een venster minimaliseren naar een knop in de taakbalk. U hebt dan tijdelijk meer ruimte op het scherm om wat anders te doen zonder dat u direct het programma waarin u werkt, hoeft te beëindigen.

Maar minimaliseren is niet hetzelfde als sluiten! Wanneer u een toepassing of venster geminimaliseerd hebt, is het nog steeds actief in het geheugen. Als u niet meer zeker weet of u een venster gesloten hebt of alleen geminimaliseerd, kijk dan eerst in de taakbalk voordat u het programma opnieuw via het menu **Start** opent. Anders hebt u straks hetzelfde programma twee keer geopend en kunnen er merkwaardige dingen gebeuren.

Het kan dan bijvoorbeeld gebeuren dat u een Word-document in twee verschillende vensters hebt geopend en in beide vensters wijzigingen aanbrengt. Wat Windows betreft, is dit geen enkel probleem! Maar wat uw bevattingsvermogen in het begin betreft waarschijnlijk wel... Wanneer u een programma geheel afgesloten hebt (met de knop Sluiten), is er ook geen knop meer in de taakbalk aanwezig.

Afbeelding B.8 Een leeg bureaublad, er is geen enkel programma geopend. Of toch? Kijk altijd goed in de taakbalk!